

RhodoMania

het officiële orgaan van de
Nederlandse Rhododendron Vereniging

2/2020

Nederlandse Rhododendron Vereniging

Chapter of the American Rhododendron Society

Bestuur

Voorzitter:

Henk Borsje
Leiboom 17
4731 XG Oudenbosch
tel. +31 (6) 1388-3945
hjborsje@alert-systems.com

Secretaris:

Henri Speelman
Kopweg 17
9511 PL Gieterveen
tel. +31(0) 599 64 83 97
henri_speelman@hotmail.com

Penningmeester:

Maarten Reuderink
Kerstomaatplantsoen 18
1104 VE Amsterdam
mh.reuderink@upcmail.nl

Bestuursleden:

Lysette Smulders
tel. +31(0)6 536 72 853
ly.sette@live.nl

Theo Damen
tel. +31(0) 317 41 44 71
dracaenaworldwide@hotmail.com

Petra Zwaan-Meijer
tel. +31(0) 299425890
zwaanmeijer@yahoo.com

Theo Leijdens
tel. +31(0) 165-328931
mlejdens@kpnmail.nl

Excursiecommissie

Petra Zwaan-Meijer
tel. +31(0) 299425890
zwaanmeijer@yahoo.com

Promotiecommissie

Lysette Smulders
tel. +31(0)6 536 72 853
ly.sette@live.nl

Redactie

Theo Damen, Henk Borsje
tel. +31(0) 317 41 44 71
e-mail: rhodomania@hotmail.com

Eindredactie

Wilbert Hetterscheid (drs.)
hetter@xs4all.nl

RhodoMania
ISSN 1571-7135

RhodoMania

2/2020

- 3 Van de voorzitter
- 4 Bij de voorplaat
- 5 10 vragen aan Joop Doeland
- 7 Rhodo Agenda
- 8 Bagatel 1
- 9 Snoeien?
- 10 Rhododendron jaartallen boekje
- 13 Herfstexcursie 24 okt. Kasteeltuinen Arcen
- 15 Rhodo 2023 Westerstede
- 16 Het opkweken van rhododendrons uit zaad
- 19 In Memoriam Pieter Luykx
- 19 Collectienieuws
- 20 Een smakvolle Rhododendron orbiculare

Bijdragen aan RhodoMania

Kopij is altijd welkom! Uitgavegebonden artikelen gaarne één maand voor de verschijningsdatum aanleveren. Bij voorkeur in Word per e-mail aan rhodomania@hotmail.com, hier kunt u ook terecht voor verdere informatie waar de kopij aan moet voldoen. De redactie behoudt zich het recht voor om artikelen te corrigeren, in te korten of te weigeren. In alle gevallen wordt met de auteur(s) overlegd. Beeldmateriaal in **RhodoMania** is gemaakt door de auteur(s) tenzij anders vermeld.

Verschijningsdata RhodoMania

RhodoMania verschijnt 3 x per jaar omstreeks 15 maart, 15 augustus, 15 december.

Lidmaatschap

Aanmelden als lid kan via de website: <<https://www.rhodovereniging.nl/lidmaatschap>> of via de secretaris Henry Speelman, tel. +31(0) 599 64 83 97, e-mail: <henri_speelman@hotmail.com>.

Advertenties

Wanneer u geïnteresseerd bent om te adverteren in **RhodoMania** of op onze website, dan kan dat natuurlijk. Voor informatie kunt u contact opnemen met secretaris Henry Speelman, tel.+31(0)599648397 e-mail: <Henri_speelman@hotmail.com>.

Betalingen

Contributie en donatie gaarne overmaken op NL62INGB0006318163 (Voor internationale betalingen INGBNL2A vermelden), t.n.v. de penningmeester van de Nederlandse Rhododendron Vereniging te Made. Bij voorkeur door middel van een automatische incasso.

Internet

NRV
Facebook

<http://www.rhodovereniging.nl>
<https://www.facebook.com/rhododendronvereniging>

Van de voorzitter

Henk Borsje

Het verlossende woord is binnen; De Standaardlijst Nederlandse namen van cultuurplanten staat toe dat de plantensoort waar onze vereniging naar vernoemd is tegenwoordig als alternatieve spelling weer met een 'h' als tweede letter geschreven mag worden. Het is niet de grootste zorg die van onze schouders glijdt, maar het gaat toch een beetje de goede kant op. En eigenlijk ging dit zo moeiteloos, gewoon een groepje mensen dat besluit dat vanaf nu alles weer normaal mag. Konden onze andere problemen ook maar zo eenvoudig worden opgelost. Nu zijn er wel mensen die beweren dat er helemaal geen problemen zijn, dat het slechts de dwaarmoedigen onder ons zijn die overal een probleem in zien. Maar laten we het hellende vlak van politieke beweringen en overwegingen maar aan anderen overlaten.

Er is goed nieuws van de excursiecommissie: de dagexcursie naar Noord-Limburg op 24 oktober gaat door! We hebben nog niet het aantal deelnemers om de beste korting te krijgen, maar dat mag de pret niet drukken. Op het programma staat een bezoek aan Arcen. De NRV website www.rhodovereniging.nl geeft alle details. De meeste mensen snakken naar een terugkeer naar iets van normaliteit. Onze excursie hoort daar zeker bij. Voorzichtig blijven is ons motto, maar opgeven doen we niet.

Het is onze beste bedoeling om deze aflevering van **RhodoMania** voor de aanstaande ledenvergadering bij u in de al dan niet virtuele bus te krijgen. Ook deze ledenvergadering moet in een ander jasje dan normaal worden gestoken. Elke officiële organisatie is verplicht een jaarlijkse ledenvergadering te houden, maar

we gaan het virtueel proberen.¹ Er zijn kennelijk organisaties die door de omstandigheden de Algemene Ledenvergadering tot nader order hebben uitgesteld. Het bestuur doet dat liever niet omdat er een bestuursverkiezing op de agenda staat. Petra Zwaan, onze onverzettelijke organisator van alle excursies, tevens webmaster, en Lysette Smulders, die de promotie van de NRV over gaat nemen, worden officieel lid van het Bestuur. Hiermee is tot mijn vreugde ook België vertegenwoordigd in het bestuur. We verliezen ook een bestuurslid: Theo Leijdens vindt dat hij, zijn leeftijd in overweging nemend, zijn niet aflatende hulp aan de NRV weer op een wat lossere basis wil geven en stapt daarom uit het bestuur. Hij zal zijn activiteiten met de Belmontecollectie en plantvermeerderingscursussen onverminderd voortzetten. Theo, het bestuur is je bijzonder erkentelijk voor alles wat je tot nu toe voor de NRV hebt gedaan en hoopt je nog vaak te zien bij toekomstige NRV activiteiten.

De zomer is weer afgelopen. Ik kan niet voor iedereen spreken, maar wij hier in het zuidwesten van Nederland kregen meer regen dan we in andere jaren zagen. Ook het kwik was meer gematigd. Voor diegenen die graag experimenteren met het nemen van rododendronstekjes is nu een goede tijd aangeboden. Het najaar is niet de optimale tijd voor alle soorten, sommigen doen het beter in de zomer, maar alles heeft nu een goede kans.

1. Het bestuur heeft besloten om de ALV uit te stellen tot nader order. Het financiële verslag zal, samen met het verslag van de kascommissie, aan alle leden worden gestuurd ter informatie.

Op onze website kunt u instructies vinden. En als u het bewortelen liever aan anderen over laat, houd de ogen gericht op het volgende voorjaar.

Het bestuur is bezig met plannen om dan op Belmonte een plantenbeurs te houden waar kleine rodo's te koop worden aangeboden. Nadere berichten volgen en de nog steeds aanwezige pandemie kan ook hier roet in het eten gaan gooien.

Zorg goed voor uzelf en voor anderen en probeer de positieve kant van alles te blijven zien.

Bij de voorplaat

Theo Damen

Dit is een bewerking van de plaat 73 getekend door A.J. Wendel uit het boek *"Flora : afbeeldingen en beschrijvingen van boomen, heesters, eieinjarige planten, enz., voorkomende in de Nederlandsche tuinen"* door H. Witte geschreven in 1868.

Op de plaat worden diverse azalea's afgebeeld die volgens de schrijver *"niet gekozen, maar eenvoudig genomen zijn omdat ze, deel uitmakende eener niet zeer uitgebreide collectie, tegelijkertijd open waren. Er zijn er die nog veel fraaijer zijn."* De gele bloem is volgens de tekst een Pontische azalea (*Az. pontica*) die we tegenwoordig *R. luteum* noemen. Verder staan er nog vier cultivars afgebeeld op de plaat die niet met zekerheid te determineren zijn.

Verder schrijft H. Witte over het lumpen van het genus *Azalea* in *Rhododendron*, met aan het eind van het stukje een mooie voorspelling die ik jullie niet wil ontnemen:

" 't Is waar, uit een zuiver wetenschappelijk oogpunt gezien, mogen deze, hoewel Linnaeus, en vele anderen na hem, haar er toe rekenden, niet onder de Azalea's opgenomen worden, wat echter niet wegneemt dat men ze tot hertoe gewoonlijk als niets anders verkiest te beschouwen, en ze derhalve alleen in de beschrijvend kruidkundige werken Rhododendron, daarentegen in alle boeken van tuinbouwkundigen aard, alle programma's, enz., onverschillig of die door leek en, door bloemisten of door botanisten geschreven of opgesteld zijn, Azalea genoemd worden. De lezer weet nu wat daarvan is en hij kan dus doen gelijk hij goedvindt; ik geloof echter niet dat men van de oude gewoonte in dit opzigt ligtelijk afstand zal doen."

Dit prachtige boek (en andere mooie boeken) is online te vinden op <https://www.biodiversitylibrary.org/item/235040>

10 vragen aan Joop Doeland

- **1. Hoe ben je bij de NRV terecht gekomen?**

Via onze vrienden uit Schoten in België; Lysette en Pieter Smulders.

- **2. Waar komt je passie voor rododendrons vandaan?**

Lysette en Pieter Smulders zijn goede vrienden van ons en wonen sinds een aantal jaren in Schoten. Zij hebben een hele mooie bostuin met verschillende soorten rododendrons en diverse grote bomen; een oase voor vele vogels en andere diersoorten. Het is geweldig vertoeven op hun woonstekje. Mijn vrouw Jeanne en ik hebben Lysette en Pieter geholpen bij het planten van nieuwe soorten rododendrons begin dit jaar in hun mooie tuin.

Zelf wonen wij in de Betuwe en de klei is niet zo geschikt voor rododendrons en daarom hebben wij deze niet in onze eigen tuin. Gelukkig kunnen wij wel genieten van de rododendrons in tuinen, die er wel geschikt voor zijn.

- **3. Wat wilde je vroeger worden?**

Bedrijfseconoom en het is bedrijfskundige geworden.

- **4. Wat doe je in het dagelijks leven?**

Sinds november 2019 heb ik het voorrecht om gebruik te maken van mijn pensioen. Voorheen had ik een eigen Advies en Consultancy bureau voor bedrijfsvoeringsvraagstukken. Ben wethouder geweest en daarvoor heb ik in het watermanagement gewerkt.

- **5. Wat is je favoriete rododendron?**

Rhododendron 'English Roseum'

- **6. Wat doe je het liefste in je eigen tuin?**

In het voorjaar de tuin weer klaar maken voor het nieuwe seizoen. Wekelijks bijhouden van planten en bloemen en uiteraad genieten van alles wat groeit en bloeit. Daarnaast het stekken van diverse soorten kuipplanten in mijn broeikas.

- **7. Welke locatie zou je graag nog eens bezoeken?**

Inveraray Castle in Inveraray (Schotland), huis van de hertogen van Argyll en de zettel van Clan Campbell. Het is een sprookjesachtig kasteel met een daarbij passende tuin van 16 ha met rododendrons, azalea's, heide en rozen.

Deze locatie ken ik, want vanaf 1975 tot en met medio 1976 was ik in Faslane (Schotland). Inveraray is een van de favoriete plaatsen om te bezoeken voor de Schotten.

R. 'English Roseum' @ Longwood Gardens

• **8. Wat is je gouden rododendron tip?**

Als leek op dit gebied denk ik, dat je net als bij andere planten moet letten op het uiterlijk van de rododendron (weinig knoppen of vlekken op het blad). Heeft de plant dringend behoefte aan voeding, mest en de juiste grond?

• **9. Welke hobbys heb je verder nog?**

Naast het tuinieren maak ik ook tijd vrij voor contacten met familie, vrienden, bridges, lezen, wandelen, jagen en ben actief als Action Learning Coach van Business School Nederland.

• **10. Wie wordt de volgende geïnterviewde en welke vraag wil je dan stellen?**

Ik ken te weinig mensen binnen de vereniging om daar een goed antwoord op te geven.

• **En de vraag van Lysette Smulders aan jou: Kun je tuinieren leren of zit het in de genen?**

Uiteraard kun je tuinieren leren en het is mijn hobby en passie en het moet geen werk worden zeg ik altijd.

Het zit in mijn genen, want mijn ouders hadden vroeger een hele mooie siertuin, moestuin en broeikas. Het tuinieren is zo gezegd mij met de paplepel ingegoten. Mijn vrouw Jeanne, die ook van tuinieren houdt en ik zijn dagelijks in de tuin bezig.

Rhodo Agenda

Rinus Manders

Door de maatregelen ten gevolge van de Corona crises zijn er diverse activiteiten afgelast, bij de activiteiten waar dit het geval is, hebben we dit vermeldt, bij de overige verzoeken wij u de betreffende website te raadplegen. Voor NRV activiteiten is het belangrijk onze website in de gaten te houden.

NRV activiteiten

- **17 okt. 2020** ([afgelast](#))

~~NRV Algemene Ledenvergadering, tijdstip 10.00 – 11.30~~

- **24 okt 2020**

NRV Herfstexcursie naar de Kasteeltuinen in Arcen.

Overige rododendron- en planten evenementen

- **1 mei t/m 11 mei 2021**

Gentse Floraliën, Floraliënhof Citadelpark, Gent BE.

<https://www.gentsefloralien.be/>

- **mei 2023**

Rhodo 2023 Westerstede (nadere informatie volgt).

www.rhodo.de

Rhododendron evenementen wereldwijd

- **2021**

ARS Spring Convention, Nova Scotia, Canada (nadere informatie volgt).

- **2023**

ARS Spring Convention, Atlanta, GA. Joint ARS/ASA meeting (nadere informatie volgt).

Camellia evenementen

- **Voorjaar 2021**

Lentetreffen in Botanische tuin Belmonte, Wageningen.

NRV = Nederlandse Rhododendron Vereniging

ARS = American Rhododendron Society

ICS = International Camellia Society

Bagatel 1

Theo Leijdens

Gebruiksnamen voor de bij ons meest voorkomende groepen van het geslacht *Rhododendron*.

Elk van de 5 genoemde groepen omvat tientallen tot honderden verschillende soorten.

De formele wetenschappelijke namen zijn voor intern NRV gebruik omgezet naar Nederlandse namen.

Blokken met dezelfde kleur zijn (volgens de laatste wetenschappelijke inzichten) het meest verwant.

Gebruiksnaam	<u>Altijd</u> schubben op onderkant blad	Impressie van een plant uit deze groep
Geschubde rododendrons	Bladschubben bij rhododendron	
Gebruiksnamen	<u>Nooit</u> schubben bij deze 2 groepen	Impressie van planten uit deze 2 groepen
Ongeschubde rododendrons	Wintergroen. Bloemen met 10 (soms meer) meeldraden.	
Bladverliezende azalea's	Bladverliezend en bloemen met 5 meeldraden.	
Gebruiksnamen	<u>Nooit</u> schubben bij deze 2 groepen	Impressie van planten uit deze 2 groepen
Japanse azalea's	Nieuwe takscheut en bloemen zitten in dezelfde knop.	
Buitenbeen rododendrons	Een groepje ogenschijnlijk onderling erg afwijkende soorten die desondanks nauw verwant blijken te zijn.	

Snoeien?

Henk Borsje

Kan ik mijn overjarige rododendron snoeien?

Deze vraag bereikt ons regelmatig, via onze website of door ouderwets menselijk contact op bv een plantenbeurs.

Er is geen eenduidig antwoord op deze vraag, maar een poging om de vragensteller gerust te stellen kan nooit kwaad. De foto is begin september genomen in de buurt van Arnhem. Wat u ziet is het restant van een rigoreus gekortwiekte rododendron die aan verjonging toe was. Het is duidelijk dat deze rododendron met enthousiasme op meerdere plaatsen vanuit de oude stompjes nieuwe scheuten heeft aangemaakt. Er is een goede kans dat deze plant binnen een paar jaar weer gaat bloeien.

Niet elke rododendron verjongt zichzelf zo gemakkelijk. Het is moeilijk om exact te voorspellen of zo'n verjonging gaat werken. Mijn standpunt is dat een plant die weinig onderhoud behoeft gemakkelijker uitloopt dan een zielig plantje dat al moeite heeft in leven te blijven. Maar het feit dat de hier getoonde struik in zijn vorige leven ook groot werd zou op zich al goede hoop moeten geven. De foto bewijst het. Ook geschubde rodo's komen vaak gemakkelijk terug.

Een onvrijwillig teruggesnoeide *R. 'P.J.M.'* in mijn oude tuin (auto-ongeluk) begon ondergronds nieuwe scheuten te maken en staat er weer net zo goed bij als een paar jaar geleden.

Een waarschuwing is wel op zijn plaats; een geënte rododendron, zoals die in Europa vaak vermeerderd worden, kan ook vanuit de onderstam uitlopen. Nu heeft u opeens een andere plant gekregen. Vooral *R. ponticum* als onderstam doet dit gemakkelijk. Kijk uit waar de nieuwe uitlopers beginnen.

Als u wat aarzelt met terugsnoeien is er ook de mogelijkheid om voor het verjongen een meerjarenplan te maken. Op deze manier blijft er altijd blad aanwezig om de plant te voeden. Maar als u eenmaal de veerkracht heeft gezien zult u wellicht niet meer aarzelen. Succes ermee!

Rhododendron jaartallen boekje

Theo leijdens

Veel van jullie zullen wel, net als ik vroeger, uit een Jaartallenboekje hebben moeten leren. Slag bij Nieuwpoort, Friezen Franken en Saksen, Cananefaten. Moord en doodslag, Bonifatius, gebroeders de Wit, Willem van Oranje. Maar over rododendrons geen woord, dit is een poging om dat gebrek op te heffen.

Vanaf:

- **-60 miljoen jaar**

De eerste rododendrons zien het levenslicht, ergens op aarde, onbekend waar. Continenten drijven, ieder op hun eigen dwarrelkoers, heen en weer over onze aardbol.

- **-50 miljoen jaar**

Waar nu Alaska is, groeien rododendrons. (blijkt 50 miljoen jaar later uit fossiele vondsten)

- **-45 miljoen jaar**

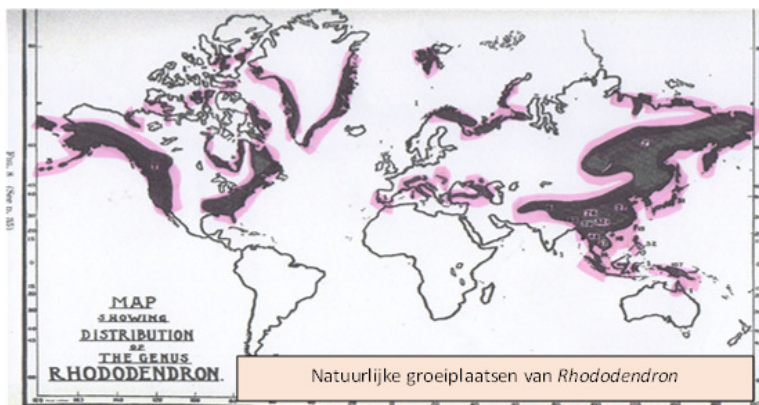
Het klimaat is zacht. rododendrons verspreiden zich op het noordelijk continent. Het soortental neemt toe. Er zijn te grote barrières (te ver weg drijvend misschien) om uit te kunnen breiden naar Afrika en Zuid Amerika.

- **-40 miljoen jaar**

Het vanuit het zuiden noordwaarts koersende India-continent botst op het noordelijk continent en veroorzaakt duizenden meters hoge kreukels. (de Himalaya)

- **-20 miljoen jaar**

Hier en daar wordt het klimaat minder vriendelijk voor rododendrons en kunnen sommige gevestigde populaties het niet bolwerken. Maar juist in de inmiddels gevormde Himalaya en ook in de Indische Archipel blijven de omstandigheden langdurig ideaal voor rododendrons.

- **1800**

Planthunters verzamelen tot dan toe in Europa onbekende *Rhododendron*-soorten uit verre streken. De eerste publicaties over het geslacht *Rhododendron* beginnen te verschijnen.

- **1820**

Broodbakker en azalea-enthousiast Mortier uit Gent kruist één van de eerste van veel beroemd geworden Harde Gentse azalea cultivars. (*Rhododendron* sect. *Pentanthera*) Later wordt het maken van nieuwe Harde Gentse azalea's voortgezet door professionele kwekers uit België en vervolgens door kwekers wereldwijd.

- **1900**

Op basis van kersvers ontdekte (niet-*Pentanthera*) soorten beginnen veel kwekers all over the world een stroom hybriden te produceren. Daar zitten heel wat eerste klas producten van Nederlandse herkomst bij.

- **1916**

Materiaal van 600 verschillende *Rhododendron*-soorten komt van lieverlee beschikbaar. **Isaac Bayley Balfour** beschrijft in de 'Notes from the RBG Edinburg' meer dan 300 soorten en deelt ze in, al naar gelang hun kenmerken, in zogenaamde series.

- **1930**

Publicatie van het boek: 'The Species of *Rhododendron*', met **Stevenson** als initiatiefnemer en 3 *Rhododendron* coryfeeën voor de inhoud. Een indeling van het geslacht op basis van de Balfour's inzichten. Beknopte beschrijvingen van de tot dan bekende soorten. De eerdere series benadering wordt verder verfijnd met subseries. Dit boekwerk, ook wel de '*Rhododendron* bijbel' genoemd, blijft decennialang de wereldwijde maatstaf voor de indeling en herkenning van rododendrons.

- **1949**

Inmiddels is er materiaal beschikbaar van 900 verschillende *Rhododendron* soorten. **Herman Sleumer** publiceert een van Balfour afwijkende verwantschaps-benadering: 'Ein System der Gattung *Rhododendron*'. Met een 'stamboom' indeling in subgeslachten, secties en subsecties.

- **1966**

Herman Sleumer, publiceert in het Nederlands project, 'Flora Malesiana', tussen 1966 en 1973 over *Vireya* rododendrons. In de latere grote *Rhododendron* monografieën van Davidian en Chamberlain wordt deze belangrijke groep zo goed als genegeerd.

- **1972**

De Royal Botanic Garden Edinburgh wordt het Wereld Centrum voor *Rhododendron*-studies. En beheert de grootste levende collectie *Rhododendron*-soorten.

- 1980

David Chamberlain e.a. starten de publicaties ‘A Revision of *Rhododendron*’, met soortbeschrijvingen en identificatiesleutels. Op basis van de indeling van Sleumer. Net als Balfour gebruiken Chamberlain en zijn collega’s voor hun publicaties de ‘Notes from the RBG Edinburg’ (800 pagina’s). Aan de 300 *Vireya*-rododendrons wordt geen aandacht besteed. De “Revision” publicaties nemen langzaam de vooraanstaande plaats over van ‘The Species of *Rhododendron*’ van Stevenson.

- 1982

H.H. Davidian start met zijn boekenreeks ‘The *Rhododendron* Species’. Met gedetailleerde soortbeschrijvingen en ID sleutels (4 delen, 1200 pagina’s). Ook al exclusief de 300 *Vireya* rododendrons. Gebaseerd op Balfour’s benadering en daarmee in het verlengde van ‘The Species of *Rhododendron*’ van Stevenson. Davidian vindt Sleumer’s benadering maar niks. In het kielzog van het uit de mode rakende boek van Stevenson raken ook de gloednieuwe Davidian boeken al snel achterop. De Balfourindeling en alles wat erop gebaseerd is, raakt op zijn eind.

- 1996

Afsluitende publicatie van Chamberlain’s 16 jaar durende inspanningen: ‘The Genus *Rhododendron*, its Classification and Synonymy’. Het totaal aantal beschreven soorten is dan ruim 1000. Tot op de dag van vandaag (2020) is dit de meest gebruikte classificatie. Maar een paar jaar later al.....

- 2000

De eerste resultaten van DNA onderzoeken van *Rhododendron* komen niet overal netjes overeen met de Chamberlainclassificatie.

- 2005

Loretta Goetsch e.a. publiceren: ‘The Molecular Systematics of *Rhododendron*’. Het verloop van evolutionaire ontwikkelingen die de afgelopen 60 miljoen jaar hebben geleid tot de huidige soorten. Op basis van DNA-onderzoek. De bevindingen eruit en de Chamberlain indeling komen op heel wat punten niet overeen.

- 2020

T.g.v. de verschillen tussen Chamberlain en Goetsch ontbreekt nog steeds een hanteerbaar classificatie-overzicht, waarin rekening wordt gehouden met beide benaderingen. Er is bij de NRV een overzicht beschikbaar waarin de Chamberlain-indeling in die van Goetsch hanteerbaar zijn samengevoegd.

In tegenstelling tot wat je zou verwachten van een jaartallen boekje is de opsomming niet tot op het jaar nauwkeurig. Bij onvoldoende naslag heb ik wel eens geschat. En bovenaan in de jaartallenreeks heb ik daarbij niet op een paar miljoen jaar gekeken.

Er zijn veel meer belangrijke auteurs dan hier beschreven. Het geslacht *Rhododendron* trok heel veel aandacht van heel veel wetenschappers. Alleen degenen die omvattende publicaties deden zijn in deze jaartallen reeks opgenomen

Herfstexcursie 24 oktober naar Kasteeltuinen Arcen

Petra Zwaan

Op 24 oktober aanstaande is het de bedoeling om naar Kasteeltuinen Arcen te gaan. Deze excursie stond al in de planning maar omdat we geen 20 mensen bij elkaar kunnen krijgen, heb ik de excursie aangepast.

De reis naar Kaldenkirchen valt af en we zullen de Sequoiafarm niet bezoeken. De bedoeling is om bij de kasteeltuinen in Arcen voor de brug naar de ingang te wachten op alle leden die mee willen. Op het moment van schrijven heb ik 10 echte aanmeldingen.

De herfstexcursie naar Arcen en het bezoek aan de kasteeltuinen zal voor een groot gedeelte in het teken van de chrysant staan. U zult zeggen: dat is niet zo'n interessante plant (en dan ben ik het met u eens) maar de manier waarop er met deze plant hele fraaie constructies worden gemaakt, is wel de moeite van het bezoek waard. Zie ook de ingang van de entree. Verder zal de excursie uiteraard in het teken staan van de prachtige goudgele en rode herfstkleuren. Er is een Japans gedeelte waar je de rode kleuren van de esdoorns goed kunt bekijken. De tuin is zo'n 32 hectare groot dus er is genoeg ruimte om rond te kunnen lopen.

Het is de bedoeling dat u zelf tickets online koopt. Ik heb begrepen dat er uitzonderingen zijn voor jaarkaarthouders en mensen die kortingskaarten hebben maar op de website <https://tickets.kasteeltuinen.nl/nl/tijdsloten/tickets> kunt u kijken wat voor u van toepassing is. U dient in ieder geval een melding te doen via het internet want er zijn tijdsvakken ingesteld waarin u naar binnen kunt.

Voor diegenen die al tickets hebben, is het tijdsvak 10-11 uur. We hebben om 10:30 uur afgesproken voor de brug naar de ingang van het terrein.

Agenda:

10:30 uur – bij de ingang voor het terrein.
U mag zo lang of zo kort blijven als u zelf wil maar de eindtijd staat op 16:00 uur.

U heeft zelf een ticket gekocht voor de entree via bovenstaande link.

Prijs € 16,50

Lunch:

Er zijn 2 of 3 restaurants die u van eten kunnen voorzien maar u mag ook brood meenemen. Hij zit niet in de planning van de vereniging omdat ik u niet wil dwingen iets te doen waar u zich niet fijn bij voelt.

Parkeren:

U bent verplicht een munt bij de kassa te kopen van 5 euro om uit te kunnen rijden.

Ik hoop sommigen van u toch nog 1 keer te zien dit jaar maar zo niet, dan hoop ik dat u gezond blijft en we u volgend jaar weer mogen begroeten.

Rhodo 2023 Westerstede

Rinus Manders

Het ziet er naar uit dat we op de volgende rododendronshow in Westerstede een jaartje langer zullen moeten wachten, deze is uitgesteld tot 2023.

Het stadsbestuur heeft in overleg met de organisatie van dit evenement hiertoe besloten om 'Rhodo 2023' samen te laten vallen met de viering van '900 Jaar Westerstede'.

Zo ontstaat er meer tijd om een concept uit te werken voor voor de viering van het jubileumjaar waarin de Kreisstadt zijn 900 jarig bestaan viert, het plan is om beide evenementen dan met elkaar te verweven.

Volgens een bericht in de Nordwest Zeitung is een nieuwe opzet voor de 'Rhodo' ook dringend noodzakelijk, omdat de resultaten van de 'Rhodo 2018' nogal tegen vielen, het stadsbestuur kon na afloop een negatief saldo boeken van 79.000,- Euro.

De bezoekersaantallen bleven ver onder de verwachtingen, van de 67000 gecaluleerde bezoekers kwamen er slechts 51000 opdagen, de meesten van buiten de regio Westerstede, de interesse van de Westersteders zelf was gering.

De conclusie van het organiserend comité was dan ook dat de belangrijkste bezoekersgroep, de eigen burgers, niet meer bereikt konden worden.

Hierdoor is het plan opgevat om de 'Rhodo' op een geheel nieuwe leest te schoeien, er is het idee geopperd om terug te gaan tot de inrichting van de eerste, oorspronkelijke rododendron tentoonstellingen, een familiair dorps- of stadsfeest creëren in de voetgangerszone rond de kerk en op de Oude Markt met meer betrokkenheid van bewoners en plaatselijk bedrijven.

Ook de hoogte van de entreekosten en andere detailvragen staan ter discussie, de 'Rhodo 2018' duurde 12 dagen en de entreekosten waren 12,50 Euro per persoon per dag en dit heeft vermoedelijk bijgedragen aan de geringe belangstelling vanuit de regio, er wordt dan ook nagedacht om de nieuwe 'Rhodo' geheel kostenvrij te maken voor de bezoekers.

Met dit nieuwe begin hoopt de organisatie meer plaatselijke kwekers tot deelname te motiveren en hoopt men tevens gemakkelijker sponsoren voor het jubileumjaar te kunnen werven.

De eerste 'Rhodo' vond plaats in 1982 en herhaalde zich iedere vier jaar, het is te hopen dat met een nieuwe opzet deze grootste rododendron tentoonstelling van Europa voor de toekomst behouden kan blijven.

Het opkweken van rododendrons uit zaad

Henri Speelman

Sinds 2011 ben ik bezig met het opkweken van rododendrons uit zaad. In dat jaar zijn we namelijk met de vereniging naar Zuid-Engeland geweest. Gedurende deze reis bezochten we een groot aantal geweldige tuinen, vol met bloeiende rododendrons. De azalea's van Leith Hill, bijvoorbeeld, of de enorme *Rhododendron rex* van Riverhill Gardens. Nauwkeurig gekeken of in de kleine zaadcapsules nog rododendron zaad aanwezig zou zijn. Het was mei, en de meeste zaadcapsules waren al opengebroken en de duizenden zaadjes waren grotendeels verdwenen. Van het zaad dat ik heb meegenomen is overigens nauwelijks iets van opgekomen.

In het daarop volgende jaar gingen we met de vereniging naar Schotland, en daar heb ik wederom zaad kunnen verzamelen. In Corsock gardens bloeiden de Loderi rododendrons volop, u kent ze wel. Deze planten zijn, vanwege hun vermoedelijke minieme winterhardheid, nauwelijks in Nederland of in België te verkrijgen. Hiervan heb ik dus zaad meegenomen om zodoende deze zelf maar op te kweken. Wat Edmund Loder in 1901 kon, dat kan ik ook, zo was het idee. Er zaten nog een paar zaadjes in de aanwezige capsules. Edmund maakte de kruising *R. fortunei* x *R. griffithianum*, en hopelijk zouden mijn zaailingen ook dezelfde karaktereigenschappen krijgen.

Azalea (NRV reis 2014 Lake District)

Ook Glendoick had een mooie rododendron bostuin, waaronder een *R. sutchuenensis*, een plant waarvan ik later heb gelezen dat het een cadeautje was van de befaamde planthunter Ernest Wilson aan de familie Cox. De Schotse tuinen staan bekend om hun hoge luchtvochtigheid. In het vochtige mos zag ik dat daarin tientallen zaailingen spontaan waren opgekomen. Om zaden te laten ontkiemen is natuurlijk het beste om de natuurlijke omstandigheden na te bootsen. Overigens is ook een ander opgezocht op de website van Tijs Huisman (www.rhodoland.nl). Daarop staat uitvoerig beschreven hoe je rododendrons moet zaaien.

Thuis gekomen heb ik het zaad in grote zaaibakken van piepschuim gedaan, van elkaar gescheiden met een stokje en daar overheen een stuk plastic om de zaak continue vochtig te houden. De zaailingen kwamen goed op. De eerste hindernis zou de winter van 2012/2013 zijn, maar de winter was volstrekt geen probleem. De allergrootste hindernis in het leven van de jonge zaailingen was de zomer. Direct zonlicht is funest voor de gevoelige jonge zaailingen. Het zonlicht deed ervoor zorgen dat het temperatuur onder plastic ongenadig hoog opliep waardoor de zaailingen ten onder gingen. Omdat de zaailingen ook nog eens erg klein waren en aan het plastic bleven plakken, werden de verschillende zaailingen door elkaar heen gehusseld. Hierdoor is helaas de juiste naam en herkomst niet meer goed te herleiden. Al met al hadden een klein aantal zaailingen de zomer van 2013 doorstaan en sommige van deze planten zijn nu volgroeide planten (maar ze hebben nog niet gebloeid). Mooie vakantie souvenirs eigenlijk. Uiteindelijk is het met de herkomst van de planten die het hebben overleefd wel weer goed gekomen.

Hierna ben ik begonnen met het bestellen van in het wild verzamelde zaad dat door de American Rhododendron Society (ARS) op de markt wordt gebracht. Allemaal klinkende namen en verzameld door moderne plantenjagers in onherbergzame gebieden in China. Voordat ik de bestelling plaatste, keek ik eerst op de website www.hirsutum.info of de soort in Nederland winterhard zou zijn. Helaas ontkiemde het zaad niet altijd naar behoren en bovendien ben ik niet altijd thuis in Drenthe (ik woon en werk namelijk in Amsterdam) om op de zaailingen te passen.

De kleine kwekerij met grotere planten

Een onverwacht vroege felle voorjaarszon deed vele verwoede pogingen de das om. Toch maar blijven proberen en elk jaar bestel ik zaad bij de ARS. Om toch alvast enige wilde rododendrons in de tuin te hebben, heb ik ze dan maar aangeschaft bij diverse kwekers. Onder tussen heb ik wel aantal ARS plantjes kunnen opkweken.

In de herfst ging ik vaak met een aantal mensen op herfstexcursie naar tuinen in Engeland. Dat waren mooie reizen en een uitgelezen kans om vers rododendron zaad te bemachtigen. In de herfst zijn de capsules namelijk net rijp en is het zaad nog niet uitgevlogen. Omdat een rododendron in een tuin ook door een naburige plant kan zijn bevrucht (via bijen), is een uit dergelijk zaad gekweekte plant per definitie nooit identiek als de moederplant, ook niet als het een wildsoort betreft.

Zaaien doe ik tegenwoordig in aparte zaaibakjes, die min-of-meer luchtdicht zijn afgedekt met doorzichtig plastic folie. Nadat het zaad is opgekomen, moet het eerst worden verspeend en uit elkaar worden gezet. De zaailingen zijn dan nog steeds erg klein en het plastic moet er weer overheen om de zaak vochtig (maar niet te vochtig) te houden. Een klein jaartje later zijn het al echte miniatuur rododendrons, waarbij bladvorm soms al goed zichtbaar is. Ze kunnen daarna in kleine potjes worden overgezet. Eventueel doe ik ze nog wel een jaartje extra in de plastic couveuse. Het beste is gebleken om daarna de zaailingen verder niet in een pot op te kweken, maar gewoon in de volle grond op een schoon plantbed met zelf gemaakt compost (gecomposteerde houtsnippers – rododendrons zijn tenslotte bosplanten). Er was nauwelijks uitval. Nu, nog geen twee jaar later, heb ik de grotere planten (ca. 20 – 30cm hoog) in een ander plantbed uitgeplant. De kleinere heb ik weer opnieuw netjes in een vers plantbed uitgeplant.

Het spreekt voor zich dat de planten geen commerciële waarde vertegenwoordigen, er zijn inmiddels tienduizenden kruisingen gemaakt en op de markt gebracht. De volgende stap in mijn zaai-programma is om zelf kruisingen te verrichten. Vanaf de 19de eeuw zijn mensen bezig geweest met het kruisen van rododendrons. Het is natuurlijk ijdele hoop om hieraan nog een significante bijdrage aan te kunnen leveren.....maar je weet maar nooit.

Rh. Ramster Gardens (zaad gewonnen door Rinus 2011)

Het zaaien en opkweken van rododendrons is een leuke bezigheidstherapie. In de laatste drie jaar zijn de eerste, door mij gekweekte rododendrons, in bloei gekomen. Als de eerste bloemknop in de herfst zichtbaar is, dan is het een half jaar wachten voordat het in bloei staat. Alsof een ingepakt cadeautje een half jaar voor je verjaardag al voor je klaar staat.

In Memoriam Pieter Luykx

Rinus Manders

Onlangs bereikte ons het bericht dat ons lid Dr. P.J.E. (Pieter) Luykx in Utrecht is overleden.

Pieter Luykx was tot 1986 als kunsthistoricus verbonden aan het Kunsthistorisch Instituut

van de Rijksuniversiteit van Utrecht.

Onze eerste kennismaking met Pieter was in 2007 tijdens een reis met de Camellia vereniging door Noord Portugal en Galicië.

Als snel bleek hier zijn kennis van kunsthistorie en over de vele monumentale gebouwen waar tijdens de reis langs kwamen, wist hij ons veel interessante zaken te vertellen.

Wat ons echter nog het meest verbaasde was zijn enorme plantenkennis, in het bijzonder over planten uit de tropen en de subtropen.

Hoewel toen al op oudere leeftijd, besloot hij ook lid te worden van onze vereniging en was daarna een regelmatige deelnemer aan excursies en jaarvergaderingen.

Kenmerkend was zijn verschijning met zijn tasje vol documentatie en foto-toestel die hij altijd bij zich droeg.

Pieter Luykx zal in onze herinnering blijven als een bijzonder vriendelijke en aimabele man, hij ruste in vrede.

Collectienieuws

Theo Damen

Eindelijk valt er weer genoeg regen en kunnen de rodo's in de collectie weer gezond de winter in.

Tot nu toe hebben we weinig uitval door de droogte gehad maar toch zijn er nog wat lege plaatsen die we op kunnen vullen. Daarom hebben we besloten om dit jaar toch weer eens wat planten aan te schaffen.

Om jullie alvast lekker te maken hieronder de lijst van de bestelde planten.

R. adenosum, *R. amundsenianum*, *R. baileyi*, *R. benhallii* 'Honshu Blue', *R. car-diobasis*, *R. cerasinum* 'Coals of Fire', *R. citriniflorum* var. *horaeum*, *R. faithiae*, *R. glischrum*, *R. hirtipes*, *R. lacteum*, *R. lanigerum*, *R. lepidotum*, *R. ludlowii*, *R. platypodum*, *R. proteoides*, *R. pumilum*, *R. sanguineum* var. *didymum* en *R. yuefengense*.

R. cerasinum 'Coals of Fire'

Een smaakvolle *Rhododendron orbiculare*

Hub Heltzel

Mijn aandacht werd gevangen door tientallen vliegen op een bepaald stuk opgaande stam van *R. orbiculare*. Een plant die zeker 15 jaar geleden werd gekocht bij Esveld.

Laat ik maar beginnen met een opsomming van alle bezoekers die ik gezien heb maar niet heb kunnen fotograferen. Een drietal soorten vliegen, oorwormen en pissebedden na zonsondergang, een mooie atalantavlinde als recidivist, en verschillende soorten wantsen.

Mijn *R. orbiculare* kreeg dus begin september een groot aantal abnormale bezoekers. Het begon met een groot aantal vliegen op een opgaande hoofdtak van mijn *R. orbiculare*. Onverklaarbaar veel en zeer actief op nauwelijks zichtbare vochtplekken op de stam. Tegen de tijd dat ik de eerste foto maakte hadden zij al gezelschap gekregen van hoornaars. Ik heb heel veel foto's gemaakt in de dagen die volgden. Spannend en geen noemenswaardige schade tot ook die wespen werden verdreven van deze smulpartij. Toen de nieuwe gasten, na zeer veel onderlinge ruzie, gingen samenwerken werd me de schade toch te groot.

Toen het donker werd heb ik de stam ingesmeerd met een wond-afdichtend middel. De gasten van overdag waren toen verdwenen, maar ik moest eerst andere soorten vliegen, pissebedden, oorwormen en nog meer ongedierte van die plek verwijderen. Heb dat insmeren een aantal keren moeten herhalen voordat het voldoende hielp. Het is alleen die ene opgaande tak en hier ook slechts een zone van zo'n 30 centimeters die het zo zwaar te verduren kreeg. Nu een maand later is er nog slechts een enkel plekje waar vliegen regelmatige bezoekers zijn.

Geen idee wat, waarom of hoezo. Iemand ooit zo iets eerder gezien?

Mijn planten hebben de hete droge zomer redelijk goed doorstaan. Geen bloeiende *R. leigongshanense* of *R. magniflorum* dit jaar. Voor volgend jaar lijken er behoorlijk wat bloemknoppen gevormd te zijn en ik verheug me al op een aantal premières.